

Ilmailun terveys

Miksi Kennedy junior joutui kuolemaan johtavaan lento-onnettomuuteen. Olivatko kaikki terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät asiat kunnossa? Vai oliko kyse pelkästä sattumasta? Tarkastelen seuraavassa lyhyesti ilmailun harrastajien ja kilpailijoiden terveystarkastuksia.

Vuonna 1919 perustettiin Aeroklubben i Finland – Suomen Ilmailuklubi, joka pian hyväksyttiin kansainvälisen ilmailuliiton FAI:n jäseneksi. Vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön tukeutuva Ilmapuolustusliitto perustettiin 1925 yhtenä tarkoituksenaan kouluttaa liito- ja purjelentäjiä. Järjestöt toimivat pitkään rinnan. Toisen maailmansodan jälkeen välirauhansopimuksen luoman epävarmuuden alla Ilmapuolustusliitto siirsi varansa ja velkansa sisarklubille edellyttäen, että se muuttaa nimensä Suomen Ilmailuliitoksi, josta näin tulisi harrasteilmailun valtakunnallinen kattojärjestö.

Pariisissa solmittiin 1919 kansainvälinen ilmaliikennesopimus, johon Suomi liittyi 1930-luvun alussa. Sopimuksen mukaan lentolupakirjan saajan tuli läpäistä lääkärintarkastus. Moottorivoimalla liikkuvan lentokoneen ohjaajan alin ikäraja oli 17 vuotta ja luvan uusimisaika puoli vuotta. Ilmapallon ohjaajan alin ikäraja oli 19 vuotta ja luvan uusimisaika vuosi.

Purjelentokoulun alaikäraja säädettiin 16 vuoteen. Koulutusta sai antaa vain henkilölle, joka opettajan käsityksen mukaan oli "terve ja muutenkin sopiva". Oppilaan piti esittää lääkärintodistus siitä, ettei hänellä ollut sellaista vammaa, tautia tai tautiin taipumusta, jonka voitiin katsoa haittaavan liitokoneen ohjaamista. Hylkäämisperusteita olivat "yleinen heikkous tai liika lihavuus, liikuntaa estävät sairaudet, keuhkotauti, asthma, bronchiale" tai "tasapainoelinten taudit, kroonillinen alkoholismi, säännöllinen lääkeaineiden käyttö (morfini, kokaini)", tai "psykykkien sopimattomuus".

*Pyörityskokeen
suoritus Psykofysiolo-
gisessa laitoksessa
1930-luvun lopulla.
(Suomen Ilmailu-
museo.)*

Laskuvarjohyppääminen on tyyppillinen vauhtilaji, joka nostaa sydämen lyöntitiheyttä ja verenpainetta. Vapaan pudotuksen aikana hyppääjän ilmanopeus nousee jopa 200 kilometriin tunnissa. Laskuvarjo avataan noin 800 metrin korkeudessa, jolloin hyppääjän nopeus putoaa nopeasti muutaman sekunnin aikana.

Hyppääjältä edellytetään, että hänellä ei saa olla sellaista vammaa tai sairautta, joka estää hänen turvallisen toimintansa

Anneli Kokkola

Ilmailun
terveys

ilmassa, varjon varassa tai laskeuduttaessa. Raskauden aikana ei ole suositeltavaa hypätä. Harrastaja ohjataan lääkäriin, jos hän hakee hyppymestarin tai tandemhyppymestarin kelpoisuutta tai kurssin alussa täytetty terveydentilavakuutus antaa siihen aiheita ja hyppykouluttaja niin vaatii.

Riippuliitäjät lentävät luonnonvoimien avulla nousevia ilmapurkauksia käyttäen. Tavallisin matkalentokorkeus on 1 000–2 000 metriä ja lentoaika jopa 8 tuntia. Terveydentilaansa koskevan vakuutuksen lisäksi liittäjä sitoutuu hankkimaan lääkärintodistuksen ja antamaan terveydentilastaan lisätietoja, mikäli sairastuu johonkin vakuutuksessa kuvattuun sairauteen tai jos koulutusorganisaatio eli Suomen Ilmailuliitto tai Ilmailulaitos sitä vaatii.

Ilmailulaitos vaatii lääkärintarkastukset kaikkien kuumailmapallo-, purje-, ultrakevyt- ja moottorilentäjien lupakirjoja ja kelpoisuustodistuksia varten.

Lupakirjan saamiseksi tai uudistamiseksi on hakijan tai haltijan käytävä määräajoin Ilmailuhallituksen lääkärintarkastuksessa, jossa edellytetään erittäin hyvää fyysistä ja psyykkistä kuntoa, kuuloa, näköä ja värinäköä. Lupakirjan estävät sairaudet, riippuvuudet, leikkaukset jne. on tarkasti lueteltu. Myös raskaus on tilapäinen este.

Kuumailmapallolentäjän, purjelentäjän ja ultrakeveälentäjän lupaan vaadittavan todistuksen voi kuka tahansa lääkäri kirjoittaa kuitenkin niin, että ensimmäisellä kerralla suositetaan tarkastus suoritettavaksi Ilmailulaitoksen nimeämän lääkärin luona.

Lupakirjan haltijan käytävä lääkärintarkastuksessa aina tapaturman jälkeen olkoon kysymyksessä lento-onnettomuus tai jokin muu tapaturma, sekä yleiskuntoa alentaneen sairauden jälkeen.

Lentokilpailuissa doping-määräykset ovat tiukemmat kuin vastaavissa muissa kilpaurheilulajeissa.

Ilmailuhallitus on antanut myös tiedotteen lääkkeistä. Tavanomaiset sairaudet kuten vilustuminen, kurkkukipu tai vatsavaivat aiheuttavat suhteellisen vähän haittaa normaalille elämälle. Kuitenkin mitä vaativampi lentotehtävä on, sitä todennäköisemmin vähäisetkin vaivat tulevat merkityksellisiksi. Määräys sisältää myös kohdat lääkkeiden vaikutuksesta, alkoholista, tupakasta ja huumeista. Verenluovutus ja lentäminen eivät sovi yhteen.

Anneli Kokkola

Ilmailun
terveys

Säännösten rikkomisesta seuraa välittömästi lupakirjan menetys Ilmailijan tulee muutenkin ylläpitää fyysistä ja psyykkistä kuntoaan esimerkillisesti. Hän on vastuussa sekä omasta että matkustajien sekä ympäristön, kolmannen osapuolen turvallisuudesta.

Edellä kuvatut määräykset jäävät historiaan vuosituhannen vaihtuessa. Euroopan ilmailujärjestelmät ovat aikojen kuluessa kehittyneet hyvin erilaisiksi, mistä syystä on katsottu tarpeelliseksi laatia yhteneväiset vaatimukset nimeltä Joint Aviation Requirements. Vaatimukset tiukkenevat ja kontrolliajat lyhenevät lentäjän iän pidetessä. Lentämisen turvallisuuteen tullaan paneutumaan yhä vakavammin tulevilla vuosituhannella.

Anneli Kokkola

Ilmailun
terveys